

MARTIN
ŠANDERA

JINDŘICH STARŠÍ
Z MINSTERBERKA

Syn husitského krále

Velký hráč s nízkými kartami

Jindřich Starší z Minsterberka

VYŠEHRAD

Vyobrazení na přebalu:
Jindřichova pečeť z roku 1493
(SOA Třeboň, prac. Jindřichův Hradec,
Sbírka pergamenů)

Vyobrazení na s. 4:
Jindřichův syn Jiří vzývá Pannu Marii –
Orationale nebo též Hodinky knížete
Jiřího Minsterberského.
Pergamenový kodex uchovaný v Rakouské
národní knihovně ve Vídni, cod 1960.

Vydání monografie je financováno
z dotace Institucionální podpory
Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové.

Recenzovali: Prof. PhDr. Petr Čornej, DrSc.
Prof. PhDr. Radek Fukala, Ph.D.

Copyright © doc. PhDr. Martin Šandera, Ph.D., 2016
Typography © Michaela Blažejová, 2016

ISBN 978-80-7429-687-1

Úvod

Jindřich, kníže Svaté říše římské, vévoda Minsterberský, Olešnický a Volovský, hrabě Kladský, pán Náchoda, Kunětické hory, Litic a mnoha dalších východočeských držav, třetí syn českého krále Jiřího z Poděbrad a jeho první choti Kunhuty ze Šternberka, byl člověkem doby poděbradské i jagellonské. Zažil vzestup i úpadek českého státu, ztroskotání otcových plánů a nástup nové vládnoucí dynastie. Prožíval nenávistnou kampaň, jež zasáhla nejen jeho otce, ale celou poděbradskou rodinu, viděl vlekou válku, která zemi zpustošila, strašlivý otřes státnického díla krále Jiřího, zároveň však i nástup doby, kdy se pronikavě měnila mentalita i život šlechty, náboženský princip rozdělení země střídal princip stavovský, začínalo hospodaření šlechty ve vlastní režii, blížila se renesance, ve vzduchu byl cítit nástup nového věku.

Život středověkého člověka byl však chápán jako cesta světem protikladů, rozporů, protkaná mnohdy obtížně srozumitelným lesem symbolů a podobenství, na jejímž konci jej čekala spása, nebo zatracení. Jindřich se snažil na této cestě nepromarnit žádnou šanci, kterou mu osud přichystal a nevzdávat se ani za nepříznivé situace. Byla to vysoká a nebezpečná hra, v níž dominovali Jagellonci, Matyáš Korvín, Habsburkové, římská kurie i kurfiřtské rody. Mladý kníže se do ní pustil s odvahou, s odhodláním a houževnatostí sváděl zápasy o své vize, politické a mocenské postavení, majetek i budoucnost rodu. Osud mu až příliš často rozdával příliš nízké karty a on opakovaně poznával, že sliby ve světě vysoké politiky platí jen do doby, kdy se mocným vyplácí je dodržovat. I jeho tyto zkušenosti změnily, a ačkoli zastával kodex rytířských ctností, naučil se tajit své úmysly, nevyhýbal se jisté lstivosti, hrál na obě strany a bylo-li třeba, dokázal být k protivníkům tvrdý. Horlivější kališníci mu zazlívali opuštění víry předků, slavného otce i děda. Přesto právě Jindřich zdědil

nejvíce z povahy krále Jiřího – svými vlastnostmi, stylem života, uvažováním i chováním se mu podobal nejvíce. Právem si zaslouží obraz politicky nejzdatnějšího ze synů husitského krále. Lze říci, že ve zkouškách, které mu osud přichytil, obstál se ctí.

Nejvyšším hejtmanem – krátká hra s trumfy

*Dávej takovým úřady, jež věrně umí vlásti,
a nedej vlkům ovce pásti.*

SMIL FLAŠKA Z PARDUBIC, NOVÁ RADA

Začal nový, pro poděbradský rod i český stát v mnohém osudový rok 1471. V únoru se Jindřich v Praze účastnil nového zemského sněmu. Dostavilo se na něj i poselstvo krále Kazimíra, kterého velmi zneklidnila nedávná schůzka v Polné. Polský dvůr pochopil, že loňský nátlak na krále Jiřího, aby již nyní abdikoval ve prospěch prince Vladislava, aniž by Poláci kromě již tradičního příslibu diplomatické přímluvy ve prospěch kompaktát u kurie nabídli cokoli reálného či nadějného, byl chybným tahem a případná dohoda mezi Poděbradem a Korvínem by dlouholeté polské plány zhatila.⁸⁰

Dne 5. února 1471 sáhl král ke kroku, který před ním dosud žádný český panovník neučinil. Pověřil svého syna Jindřicha výkonem úřadu mincmistra, neboť dosavadní držitel tohoto úřadu, Jiří Vranovský, byl odvolán pro špatné vykonávání své funkce, podle některých zdrojů z Kutné Hory dokonce uprchl, neboť se dopustil defraudace. Jiří tehdy zřejmě již cítil, že mu nezbývá mnoho života, a chtěl proto pod přímou kontrolu svého syna svěřit i jeden z klíčových finančních zdrojů. Jindřich vzápětí dosadil v Hoře i novou městskou radu, v jeho tituluře ale kupodivu nový úřad ještě nezazněl, konšelé (šepmistři) byli jmenováni „*per principem dominus Henricum, ducem Minsterbergensis, comitem*

⁸⁰ K tomu sněmu SLČ – V, s. 146, k roli polského poselstva a zájmům krakovského dvora J. MACEK, *K zahraniční politice Jiřího z Poděbrad*, s. 37–43 a ČORNEJ – BARTLOVÁ, *Velké dějiny země Koruny české VI*, s. 270–271.

*Glacensem, dominum de Cunstat et de Podiebrad et supremum capitaneum distructuum Greccensis et Chrudimensis.*⁸¹

Starosti vystřídal masopustní rej v pražských ulicích a svatební veselí v královské rodině. O masopustu se Jindřich účastnil svatby mladšího bratra Hynka se saskou princeznou Kateřinou. Zda měl s sebou chof i oba potomky, nebo je zanechal v klidném prostředí východočeských sídel, bohužel nevíme. Na Hynkovu svatbu se dostavila všechna saská knížata. Pozornost na sebe strhával především švagr Albrecht a možná už tehdy zazněly při důvěrném rozhovoru drobné narážky na to, jak by se Češi dívali na krále Sasa...⁸² Jindřich mohl srovnávat toto divadlo s vlastní svatbou v Chebu před čtyřmi lety. Byla ta jeho okázalejší, či snad Hynkova nevěsta spanilejší než jeho Uršula? Co všechno se za ty čtyři roky změnilo, čím vším si mladý kníže i celá česká země museli projít! Jeho královský otec, od sklonku předchozího roku téměř ochrnutý, při svatebních oslavách viditelně pookřál, ale prorocká slova Zdeňka ze Šternberka „*odvolaný už vajec červených jísti nebude*“ bohužel brzy došla naplnění. Dne 22. února doprovodil Jindřich otce k umírajícímu Janu Rokycanovi, v následujících týdnech ho však už čekal neradostný pohled na to, jak Jiřímu tělo den za dnem více a více vypovídá službu. Král přestával být schopen pohybu, jakkoli se do poslední chvíle snažil dostat svým povinností, udílel audience a diktoval listiny i dopisy. Mimo jiné si vyslechl, jak se Jindřich s královnou Johanou a podkomořím Samuelem přimlouvají za kouřimského konšela Jíru Kramáře, odsouzeného pro zradu k trestu smrti.⁸³

Přišel pátek 22. března 1471 a s ním konec Jiříkova bouřlivého, tolika zvraty naplněného života. Nikdo z lékařů už nebyl schopen pomoci. Král neumíral v posteli, seděl či spíše polozhroucený spočíval v křesle, patrně s podloženýma nohama. Jindřich byl u něj, vyslechl poslední rady i slova, kterými se loučil s tímto světem. V deset hodin dopoledne královo srdce dotlouklo. Nikdo nezvolal – král je mrtev, ať žije král. Jindřich ani nikdo z jeho bratrů se jím nikdy nestane. Od chvíle, kdy Jiří vydechl naposledy,

⁸¹ O kauze mincmistra Vranovského AČ IV, s. 449; také Emanuel LEMINGER, *Královská mincovna*, s. 97 a HÁSKOVÁ, *Příspěvek k otázce produkce a oběhu stříbra v době Jiřího z Poděbrad*, s. 245. K témuž i Marie KAPAVÍKOVÁ, *Kutnohorské radni knihy z let 1462–1527 a městská správa v tomto období*. SAP XXIII/1, 1973, s. 106–156.

⁸² O Hynkově svatbě J. MACEK, *Jiří z Poděbrad*, s. 224–225; R. FUKALA, *Synové krále Jiřího*, s. 100–101.

⁸³ Tuto příhodu zachytil Zikmund WINTER, *Kulturní obraz českých měst II*, s. 875. K témuž R. URBÁNEK, *Věk poděbradský IV*, s. 21, pozn. 28.

však byl prvním mužem v zemi s nesmírně těžkými úkoly, neboť král svého syna v závěti jmenoval nejvyšším českým hejtmanem.⁸⁴ Vnímál nářek královny i otcových přátel, smutek, zoufalství, ale cítil i svou povinnost se postarat v první řadě o důstojné pohřební obřady. Chorobně otýlé tělo jeho zemřelého otce lékaři otevřeli, játra nalezli „napůl zkažená“, k tomu objevily i žlučové kameny hrozivých rozměrů. Podle přání zemřelého vyňali srdce, které mělo být ve zdobené schránce přeneseno a trvale uloženo v hlavní utrakvistické svatyni – chrámu Panny Marie před Týnem.⁸⁵

Tělo mrtvého panovníka, oděné do slavnostního hávu, bylo na Jindřichův příkaz po dva dny vystaveno v Králově dvoře. Davy Pražanů i lidí z okolních vesnic a městeček přicházely naposledy spatřit muže, který takřka čtvrt století řídil osudy království. V pondělí 25. března provázal Jindřich zemřelého otce stejnou cestou, jako kdysi Jiří krále Ladislava Pohrobka. Přes Staroměstské náměstí, Karlův most, malostranskými ulicemi až na Pražský hrad do katedrály svatého Víta. Připadl mu i týž úkol, jako kdysi otci – roztrhl českou korouhev a pak i symboly všech zbývajících zemí České koruny jako symboly zaniklé vlády.⁸⁶ Otcovo tělo bylo za velkého pláče lidu uloženo „v kuoru novém podle krále Ladislava k straně kaple S. Václava“.⁸⁷ Ještě po padesáti letech bude Jindřichův syn Karel Minsterberský argumentovat, že Jiří sice zemřel v papežské klatbě, ale pohřeb měl jako řádný křesťan a alespoň posmrtně by měl být přijat do lůna církve.⁸⁸

Jindřichův podíl na vstupu Vladislava Jagellonského na český trůn

Mladý muž s válečným věhlasem, ozdobený titulem říšského knížete a s manželkou z kurfiřtského rodu, mohl mít ambice vznést svou kandidaturu na český trůn. Situace do jisté míry připomínala dobu po smrti Ladislava Pohrobka, jako nejvyšší hejtman byl Jindřich faktickou hlavou

⁸⁴ R. URBÁNEK, *Husitský král*, s. 272–273.

⁸⁵ O smrti, otevření těla zemřelého i k pohřbu Emanuel VLČEK – Jaroslav BOUBÍN, *Hold českému králi Jiřímu z Poděbrad*, Praha 1991, s. 17–23.

⁸⁶ O uložení Poděbradových ostatků *SLČ – V*, s. 147. K témuž i DŁUGOSZ, *AP XII*, s. 280.

⁸⁷ Popis bezprostředního dění po králově smrti podal Rudolf URBÁNEK, *Husitský král*, Praha 1926, s. 274.

⁸⁸ Anna SKÝBOVÁ, *Česká šlechta a jednání o povolení kompaktát r. 1525*, AUC PH 1, *Studia historica XIV*, Praha 1976, s. 82.

země, měl v ruce mnohé trumfy, ba co víc, po zjetí staršího bratra Viktora byl strážcem svatováclavské koruny a zemských klenotů. Je pravděpodobné, že pod jeho přímou kontrolu svěřil umírající král i „hlavní poklad národa“, originály kompaktát.⁸⁹ Zdálo se, že má v rukou dost silné karty, aby se mohl odvážít vstoupit do zápasu o trůn. Jistě, okolní dynastie by nejasaly, vyrojilo by se mnoho a mnoho domácích i zahraničních odpůrců, ale bylo tomu snad při nástupu jeho otce na trůn jinak? Na předních místech ho mezi možnými kandidáty uváděl krakovský kanovník a známý kronikář Jan Długosz, přáli mu mnozí kališníci (polský princ byl přeci jen katolík) a jasnou podporu měl v tchánu Albrechtu Achillovi, již ne jen markraběti, ale od roku 1470 braniborském kurfiřtovi. Nebyl zdaleka sám, koho v Říši napadla tato myšlenka a kdo s napětím čekal, jaké budou ambice mladého knížete. Řehoř z Heimburka však již 27. března (tedy pouhých pět dní po smrti krále Jiřího) psal z Prahy saským knížatům, jejichž kandidaturu si sám přál a očekával, že Jindřich se o korunu ucházet nebude a i kdyby mu byla nabízena, nepřijal by ji. Snad podobné vyjádření od Jindřicha sám vyslechl (patrně byl mladý muž informován o tajných ambicích svého švagra a věděl, že ho podobné ujištění potěší), možná to byl pouhý odhad znalce královské rodiny i českých poměrů, v každém případě však Heimburk situaci zhodnotil správně.⁹⁰ Jindřich chápal, že by takový krok, i kdyby byl úspěšný, zbavil zemi důležitého severního spojence – Polska, pokud by ho přímo nevehnal do Korvínovy náruče, a domácí odpůrce jeho otce jen posílil k novému odporu. O reakci kurie na takový krok nebylo nejmenších pochybností, kacíř z rodiny prokleté svatým otcem má zpusnost sáhnout po královské koruně! Těžko by se mezi evropskými vládci a říšskými knížaty (s výjimkou tchána, který ovšem byl již sám v klatbě), našel někdo, kdo by byl připraven a ochoten ho otevřeně uznat jako českého krále. I přes výčet těchto nepříznivých okolností nemusely být Jindřichovy vyhlídky zcela beznadějně, oproti roku 1458 se tu však ukazovaly propastné rozdíly. Tehdy byl stát ve výborné kondici, nyní vyčerpaný, královská komora i soukromý majetek poděbradského rodu zatížené ohromnými dluhy. Prudce se zhoršila hmotná

⁸⁹ František ŠMAHEL, *Basilejská kompaktáta*, Praha 2012, s. 55 uvádí, že byly svěřeny Hynkovi, J. MACEK, *Víra a zbožnost jagellonského věku*, s. 45 hovoří o Jindřichovi. Logika věci mluví pro staršího Jindřicha. Pokud by se ovšem této role neujala královna Johana a Hynek nebyl pouhým dědicem místa, kde byla kompaktáta uložena.

⁹⁰ DŁUGOSZ, *AP XII*, s. 280; *Politische Correspondenz des Kurfürsten Albrecht Achilles* (dále jen PCKAA) I, ed. Felix Priebatsch, Leipzig 1894, s. 242–249. PALACKÝ, *Dějiny*, s. 1025.

situace většiny obyvatelstva, v posledních třech letech strmě stoupaly ceny základních potravin: „...chléb byl drah a toto všechny věci, neb země spáleno veliký díl biele a země veliký díl a k tomu obrody zlé biechu. Sedlákům orati nedali jiemajíc je šacujíc, kteréž kde dosáhnúti mohli, jedni jako druzí, a tak dědiny nesyté pusté ležiechu.“⁹¹ Korunou zmítala vnitřní i vnější válka, naděje na hlasy z katolické strany byla nulová, zde by žádné peníze či přísliby nepomohly, nikdo ze Zelenohorské jednoty a jejich spojenců by si nemohl dovolit dát Jindřichovi otevřeně svůj hlas.

Ohledně pohřebních obřadů svolal Jindřich královské rádece a v Praze přítomné zemské a dvorské úředníky k poradě, které se zúčastnila i královna vdova Johana a její syn Hynek. Smutek musel stranou, bylo třeba přijmout řadu důležitých opatření a kontaktovat spojenecká knížata v Říši. Dalo se čekat, že královy smrti se okamžitě pokusí využít Korvín a řada domácích Poděbradových protivníků, kteří v minulém roce potají uzavírali s prokletým králem příměří, nyní klid zbraní poruší. Bylo rozhodnuto svolat na přelom března a dubna do Prahy zemský sněm, řešit otázku nového panovníka a podobu zemské správy. Pozvánky na jednání do Prahy dal Jindřich po poradě s rádci zemřelého krále odeslat i k držitelům českých korunních lén v Říši – v první řadě na bavorský, saský a braniborský dvůr. V textu byla i výzva, aby s brannou mocí pomohli zajistit svobodnou volbu nového krále.⁹²

Svatojiřský zemský sněm Jindřicha potvrdil v úřadu nejvyššího hejmana a zároveň ho jmenoval i nejvyšším správcem kutnohorských dolů a mincovny. Je tedy na místě oponovat tvrzení, že Jindřich využil pozice dočasného zemského správce a dolů a mincovny se zmocnil, stejně jako měl situace po otcově smrti využít i k obsazení Křivoklátu a dalších hradů a získání paláce na Staroměstském náměstí, což by znamenalo, že dubnový sněm pouze legalizoval předchozí uzurpaci.⁹³

Jindřichova vlivu a především faktu, že má v rukou korunovační klenoty i korunní archiv, si byl dobře vědom také Matyáš Korvín a snažil se ho získat na svou stranu či alespoň přimět, aby jeho záměrům nekladl odpor. Patrně hodlal znovu vyrukovat s loňskou nabídkou z Polné a byl

⁹¹ Obraz hospodářského rozvratu země podaly SLČ – V, s. 146.

⁹² P. ČORNEJ – M. BARTLOVÁ, *Velké dějiny země Koruny české VI*, s. 404.

⁹³ Petr ČORNEJ, *Klíče ke Karlštejnu*, in: *Světla a stíny husitství*. (Události – osobnosti – texty – tradice). Praha 2011, s. 322–323. Podle něj značně idealistické líčení Jindřichova postupu podal ve shodě s Palackým Václav LUKÁŠ, *Počátky úřadu nejvyššího mincmistra Království českého*, Numismatický sborník 6, 1960, zvláště s. 185. Víme však, že Jindřicha do úřadu již v únoru dosadil král Jiří.

připraven nabídnout vysoký správní úřad v Koruně i Jindřichovi. Mladý kníže sice navrhovanou schůzku kategoricky neodmítal, zvláště když uherský král sliboval, že na ni přivede i svého zajatce knížete Viktorína, vypravil se i s bratrem Hynkem a početným ozbrojeným doprovodem do Kutné Hory, dále však jet odmítl a prostřednictvím posílů si kladl takové podmínky, které byly pro druhou stranu nepřijatelné, a schůzka se proto neuskutečnila. Z jeho požadavků je nám znám jediný – poslat rukojmí, kteří budou ručit za jeho bezpečný návrat. Měli jimi být Zdeněk ze Šternberka a Jan z Rožmberka.⁹⁴

Zdálo se, že do hry znovu vstoupila i saská karta. Po svatojiřském sněmu do Prahy dorazil s vojskem Jindřichův švagr, vévoda Albrecht Odvážný, který jediný z požádaných říšských knížat zareagoval na výzvu přispět svou brannou mocí k ochraně účastníků chystaného volebního sněmu a zajistit svobodnou volbu. Pochopitelně při tom sledoval vlastní cíle, ostatně i samo vojsko bylo původně shromážděno k zásahu proti Šlikům na Loketsku. Došlo dokonce k tajné schůzce 14 šlechticů, iniciované zřejmě Benešem z Weitmile a Řehořem z Heimburga, na které se všichni zavázali podporovat Albrechtovu kandidaturu.⁹⁵ Albrecht si sliboval i podporu od císaře Fridricha III. Jindřich do tohoto kruhu nepatřil, i když je pravděpodobné, že měl příležitost se ještě před začátkem volebního sněmu se švagrem osobně setkat (Albrecht tehdy neváhal tajně navštívit i královnu vdovu Johanu).

Dne 20. května zažil Jindřich překvapení i šok zároveň, na Poděbradech se totiž objevil starší bratr Viktorín, dočasně propuštěný z Korvínova zajetí. Když nedocílil osobního setkání, vsadil král Matyáš ve snaze získat si Jindřicha na „bratrskou kartu“. Viktorín překvapeného Jindřicha vyzval, aby podpořil Korvínův vstup na český trůn, a tlumočil mu celou řadu Korvínových příslibů. Takové zneuctění otcovy památky muselo mladého knížete šokovat. Kategoricky odmítl se o uherských návrzích vůbec bavit a se zjevným despektem odbyl i bratrův návrh, aby tedy jednal s králem Matyášem osobně, navíc o všem obratem písemně

⁹⁴ O chystané schůzce v Brodu a cestě obou knížat do Kutné Hory viz list Albrechta Saského *Urkundliche Nachträge zur österreichisch-deutschen Geschichte im Zeitalter Kaiser Friedrich III* (dále jen *UN*), hrsg. von Adolf Bachmann, *FRA XX*, Wien 1892, s. 147, č. 125, o Jindřichových požadavcích V. V. TOMEK, *Dějepis Prahy VII*, s. 301.

⁹⁵ F. PALACKÝ, *Dějiny*, s. 1026, P. ČORNEJ – M. BARTLOVÁ, *Velké dějiny země Koruny české VI*, s. 404–405. Kromě Beneše z Weitmile můžeme s určitostí mluvit jen o pánech z Gutštejna, všechny své zápisy dal spolek po volbě Vladislava Jagellonského rychle spálit.

16. Vlašský dvůr v Kutné Hoře (foto M. Šandera)

informoval svého saského švagra. Významným návštěvám však nebyl konec. Na poděbradském hradě se objevil i hlavní stoupenec polské kandidatury mezi domácí šlechtou pan Ctibor Tovačovský z Cimburka, který doprovázel polského vyslance Dobeslava z Kurozwek zvaného Puchala. Od nich se Jindřich dozvěděl, že polský král Kazimír IV. mu v případě zvolení svého syna slibuje vymanění ze všech dluhů (budoucnost ukázala, jak byl tento slib přehnaný!) a fakticky i zachování pozice prvního muže ve státě hned po mladém Vladislavovi (i to bylo nadsazené, jak ukázal čas). Jindřich se přikláněl k linii svého otce, který si přál Jagelloncův vstup na trůn, a navíc rodina zemědělného krále stále ještě věřila v možný sňatek jeho nejmladší dcery Ludmily s mladým Vladislavem. S ohledem na saského švagra, jemuž v listu z 21. května radil, aby do Kutné Hory sám nejel, nýbrž sem vyslal své poselstvo, se ale rozhodl ponechat si prozatím volné ruce a na rozdíl od Viktorína

nehodlal na volebním sněmu v Kutné Hoře pronášet žádnou řeč ve prospěch některého ze zvažovaných kandidátů.⁹⁶

Jindřich dorazil do Kutné Hory v doprovodu nevlastní matky, královny-vdovy Johany, až po zahájení sněmu. Kde a kdy se setkali, o čem se radili, nám zůstává utajeno. Ve Vlašském dvoře dali oba najevo, že zachovají nestrannost a nebudou sněmovníky nijak ovlivňovat či dokonce omezovat v jejich svobodné volbě.⁹⁷ To Jindřich dodržel a zachoval klid i ve chvíli, kdy na sněmu za zvolení Matyáše Korvína přes ostrou výměnu názorů na Poděbradech neváhal agitovat jeho vlastní bratr Viktorín. Káravá slova musel místo něj pronést Ctibor Tovačovský z Cimburka. V pondělí 27. května sněm jednomyslně zvolil českým králem prince Vladislava Jagellonského. Následně sestavil dlouhý seznam podmínek, které měly být svolenci předloženy, a vybral poselstvo k polskému dvoru. Jindřich byl potvrzen v úřadu nejvyššího zemského hejtmana až do korunovace nového panovníka a sněm ve svém usnesení zároveň vyhlásil, že po tutéž dobu mají být v souladu s vůlí jeho zemřelého otce knížeti postoupeny všechny důchody a požitky z kutnohorských dolů a mincovny.⁹⁸

O den později, dne 28. května po poradě s obcí konšelé odevzdali knížeti Jindřichovi klíče k mincovně, vyžádali si však od něho písemnou záruku za splnění několika podmínek – mimo jiné i proto, aby byli zaplacení žoldněři, které kutnohorská obec zjednala k obraně dolů, mincovny a města, a aby byly uhrazeny výdaje obce při stavbě valů „*k ohradě města tohoto k obecnímu dobrému*“.⁹⁹

Jindřich jako stávající nejvyšší zemský hejtman nechal sepsat řadu listů, v nichž oznamoval výsledek kutnohorské volby, a dal je rozeslat

⁹⁶ O Viktorínově přítomnosti na Poděbradech informoval Jindřich svého švagra Albrechta Saského v listu z 21. 5. 1471 – UN, s. 149–150, č. 129, zde i rada, aby vévoda na sněm vyslal reprezentativní poselstvo, ale sám vyčkal v Praze. O návštěvě polského vyslance pana Ctibora Tovačovského na Poděbradech P. ČORNEJ – M. BARTLOVÁ, *Velké dějiny země Koruny české VI*, s. 406.

⁹⁷ O volbě SLČ z rukopisu křížovnického, s. 282, k témuž Marie KAPAVÍKOVÁ, *Volba Vladislava Jagellonského českým králem*. Edice pamětního zápisu v kutnohorské knize sentencí z roku 1471, Kutná Hora 1972. Z literatury k průběhu volebního sněmu V. V. TOMEK, *Dějepis Prahy VII*, s. 296–326, J. MACEK, *Jagellonský věk v českých zemích I*, s. 181–182, 185 a s. 226. F. ŠMAHEL, *Husitské Čechy*, s. 403–406, P. ČORNEJ – M. BARTLOVÁ, *Velké dějiny země Koruny české VI*, s. 406–407. O shromážděných požadavcích pro nového panovníka AČ IV, s. 444–451, č. 10.

⁹⁸ AČ IV, s. 448. Dne 31. 5. 1471 Jindřich, který se tituloval jako nejvyšší hejtman Království českého, psal z Prahy purkmistrovi i městské radě ve Vratislavi, že na sněmu v Kutné Hoře byl zvolen českým králem Vladislav Jagellonský – GGG II, s. 322.

⁹⁹ AČ XXXIV, s. 47–48; J. MACEK, *Jagellonský věk III*, s. 52.

17. Farní chrám
sv. Jakuba
Většího v Jihlavě
(foto M. Šandera)

nejen po Českém království, ale do vedlejších zemí Koruny. Jeden z listů dal s velkým zadostiučiněním odeslat i do slezské Vratislavi.¹⁰⁰

Více než úvahy, jak svých pravomocí využít pro boj s dluhy vlastní rodiny, musel nyní Jindřich myslet na zabezpečení obrany země. Bylo mu jasné, že Matyáš Korvín, meškající u Jihlavy, tedy přímo na hranicích Českého království, bude na výsledek kutnohorského sněmu reagovat velmi prudce. Odhad byl správný, v Jihlavě se uherský král vztekle obořil na papežského legáta Roverellu a donutil přítomné preláty i zástupce Zeleňohorské jednoty, aby 28. května v jihlavském farním chrámu uspořádali velkolepý obřad opětovného uznání, mající svým průběhem podobnosti s korunovací.

¹⁰⁰ GGG II, s. 322.

Ke štěstí české strany se však kromě tohoto teatrálního gesta a pokynu českým katolíkům, aby obnovili domácí válku, nekonal žádný vpád Korvínova vojska do nitra království. To ovšem Jindřich ani jeho rádci nemohli předpokládat a kníže se usilovně snažil zajistit vojenské síly, které by očekávaný Korvínův vpád odrazily. Dne 3. června 1471 děkoval Kutnohorským za poskytnuté varování a žádal je, aby ihned vypravili rotu Petra Peřiny na pomoc Mikuláši Trčkovi z Lípy k Německému Brodu.¹⁰¹ Zároveň se obrátil na svého švagra, saského knížete Albrechta Odvážného, aby poskytl své vojsko k další obraně země. Nebyl to snadný úkol, neboť ambiciózního Wettina kutnohorská volba silně rozladila. Jako základnu mu Jindřich nabídl pevný Kolín, který byl zápisným majetkem jeho rodiny. Albrecht sice nakonec vyhověl, ale z Prahy vytáhl až 6. června, kdy již Jindřich a další zemští hodnostáři stačili umluvit s králem Matyášem příměří a sami se vrátili do Prahy.¹⁰²

Saské vojsko, které v červnu dorazilo do Kolína, bylo nakonec Jindřichových zájmům více ke škodě než k užitku. Množily se loupeže i násilné chování saských žoldněřů vůči ženám, zvláště pro Jindřicha tolik cenná Kutná Hora vnímala jejich přítomnost velmi nevraživě. Situace se vyhroutil natolik, že Sasové zaútočili na blízkou hornickou osadu Kaňk nad městem, pobořili ji a vypálili. Vzápětí povstala celá Kutná Hora a svedla se Sasy krvavý boj „*a tu zabít hajtman velmi milý kniežeti Albrechtovi*“. Nebyly to pro Jindřicha právě lehké chvíle, viděl, že švagr začal jednat zcela ke svému prospěchu bez ohledu na zájmy země, jejímž nejvyšším výkonným představitelem sám byl, ale nechtěl si ho rázným zásahem znepřátelit nebo dokonce vehnat do Korvínova náručí. Po porážce saských oddílů od kutnohorských obyvatel se však podařilo Albrechta přesvědčit, aby opustil poděbradský Kolín a navrátil se i se svým vojskem do Míšně. Jak se však dalo očekávat, vévoda požadoval, aby mu byly uhrazeny náklady, které musel vynaložit při obraně Čech. Komora je však neměla z čeho poskytnout, proto na sebe Jindřich a zřejmě i Hynek převzali záruky za alespoň část nákladů. Plná výše však nebyla uhrazena, spory

¹⁰¹ Tento list se dochoval v *SOKA Kutná Hora, AM Kutná Hora, Aktová sbírka*, sign. 60. Edice: *AČ V*, s. 323, č. 18.

¹⁰² V. V. TOMEK, *Dějepis Prahy VII*, s. 321. Na záruky pro vyplacení saského vojska s největší pravděpodobností odkazovala i pasáž v Vladislavovy volební kapitulace, v níž se zavazoval vymanit Jindřicha a Hynka „*zvláště i z těch dluhuow, kteréž jsú na se přijali žoldněřóm a dvořanóm po smrti téhož krále Jiříeho rodiče jich, podlé rody pánuow královstvie Českého*“ – *AČ IV*, s. 454, č. 11.

o požadovanou náhradu se táhly několik let a ovlivnily pozdější dočasný příklon Wettinů ke Korvínovi.¹⁰³

Léto však nepřineslo jen špatné zprávy. V polovině července Jindřicha v jeho pražském staroměstském paláci zastihl posel, který oznamoval, že se z Polska s důležitými zprávami vrací Mikuláš Trčka z Lípy a spolu s ním i třináct polských šlechticů vedených panem Stanislavem Peniezkem. Ve středu na den sv. Alexia (17. července) budou uvítáni v Kutné Hoře. Jindřich ještě téže noci osedlal koně a spěchal do stříbrného města.¹⁰⁴

Zprávy z Polska zněly velice příznivě, mezi 19 články volební kapitulace, kterou princ Vladislav se souhlasem krále Kazimíra IV. potvrdil, byl i závazek, že vyplatí královy syny z dluhů, královně Johaně zaručí její plný vdovský úděl, zasadí se o vymanění knížete Viktorína z uherského zajetí, Albrechtu Saskému vyplatí požadované peníze a bude všemožně usilovat, aby všechny klatby a žaloby vznesené proti Jindřichovu královskému otci byly zrušeny.¹⁰⁵ Vladislavovu vstupu do Čech mohla už zabránit jen Korvínova armáda, která by mu zastoupila cestu ve Slezsku, neboť sami Slezané nejevili žádnou ochotu poštvat si případným střetem s princovou výpravou proti sobě polského krále. Matyáš však takovými silami, které by byly schopny rychle vyrazit a blokovat všechny důležité průchody do Čech, nedisponoval.

Zvoleného panovníka Jindřich čekal s početným doprovodem symbolicky na česko-slezských hranicích u Varty (Bardo), později proslavené jako poutní místo. Jako zemský hejtman byl stále ještě nejvyšším hodnostářem království a na něm bylo též zajistit bezproblémový průběh rituálu slavnostní přísahy mladého krále před vstupem na českou půdu.

¹⁰³ *Staré letopisy české z křížovnického rukopisu*, s. 281 vyčíslily sílu saského vojska na 1100 jezdců a 4000 pěších.

¹⁰⁴ *UN*, s. 162, č. 146.

¹⁰⁵ 12. bod uváděl: „*Item přiřkli jsme oswieceným Viktorínovi, Jindřichovi a Hynkovi, kniežatóm minsterberským a hraběm kladským, pánóm z Kunštátu a z Poděbrad, urozenému Bočkovi, též z Kunštátu a z Poděbrad, bratru jich, synóm slavné paměti krále Jiříeho, při jich důstojenství, panství, svobodách, práviech a spravedlivostech, zápisech držeti a zachovati, a k tomu, což král Jiří slavné paměti otec jich zavadil zbožie jich, a w dluziech je jistci neb rukojmiemi zastavil, buď ústně, nebo listy, pro potreby a obranu slavného královstvie Českého, to abychme jim navrátili, a z těch všech dluhów bez jich škody je wywadili, a zvláště i z těch dluhuou, kteréž jsú na se přijali žoldněřóm a dvořanóm po smrti téhož krále Jiříeho rodiče jich, podlé rody pánuou královstvie Českého*“. Čtrnáctým bodem se pak zvolený král zavazoval „*státi a péci mieti*“, aby byl kníže Viktorín vymaněn z uherského zajetí viz Zápis od krále Wladislawa stavům království Českého na volení swé vydaný – *AČ IV*, s. 454, č. 11.

18. Warta – Bardo, kostel Nanebevzetí Panny Marie s klásterem
(foto Jacek Halicki, wikimedia)

Následně zvoleného panovníka a jeho družinu (ze známějších osobností uvedme alespoň Dobeslava Lubelčíka, Stanislawa z Ostrorógu, Pawla Jašieňského a někdejšího vychovatele prince Vladislava, krakovského kanovníka Jana Długosze) doprovodil na Kladský hrad, kde ho po dva dny (10.–12. srpna 1471) okázale hostil. Část doprovodu byla narychlo ubytována i v měšťanských domech a johanitské komendě.¹⁰⁶ Přesnější popis konaných slavností i odpověď na otázku nákladnosti Vladislavova pobytu bohužel postrádáme. Kladský klérus se stále cítil spoután interdiktem, snad i přesto někdo z polských duchovních hodnostářů v králově doprovodu přesto odsloužil mši v hradní kapli či některém ze zdejších kostelů.

Jindřich jako nejvyšší hejtman jistě musel být přítomen při korunovačních slavnostech, ale prameny mlčí o tom, že by se aktivně účastnil přímo korunovačního aktu (nesl korunu, svatováclavský meč či říšské

¹⁰⁶ Popis prvního setkání krále Vladislava a knížete Jindřicha na kladských hranicích podal DŁUGOSZ, *AP XII*, s. 286; též *Scriptores rerum Silesiacarum III*, s. 355. František ŠMAHEL, *Korunovační rituály, ceremonie a festivity české stavovské monarchie 1471–1526*, in: *Colloquia medievalia Pragensia 12*, Praha 2009, s. 154.

jablko), který se uskutečnil v katedrále sv. Víta na Pražském hradě ve čtvrtek 22. srpna 1471 podle katolického ritu.¹⁰⁷ Mohl být spokojen, jako zemský hejtmán zajistil splnění otcovy vůle, zabránil všem Korvínovým plánům získat český trůn a uchránil zemi před novým vpádem uherského vojska. Svě poslání zakončil tím, že krátce po korunovaci doprovázel krále Vladislava do Kutné Hory, kde ve slavnostním aktu předal do jeho rukou správu dolů a mincovny. Kdysi tak jeho otec uvedl do země mladičského Ladislava Pohrobka, i on zajistil příchod nového panovníka, ale zde paralela končí, na rozdíl od svého otce si Jindřich po korunovaci již nadále nepodřel ve svých rukou skutečnou vládní moc. Neinterpretovat bych samotný akt obřadného předání dolů a mincovny jako výraz nedůvěry polských rádců nového panovníka, tento krok byl zcela v souladu s tradicí. Nedůvěra spočívala v tom, že mladý panovník nepoděkoval za dosavadní zásluhy a nepověřil na jejich základě Jindřicha jakožto osvědčeného muže dalším výkonem těchto pravomocí. Jisté je, že možnost přímého a pravidelného čerpání peněz z urbury tak pro potomky zemřelého krále skončila. Do úřadu mincmistra byl dosazen Beneš z Weitmile, ještě nedávno stoupenec saské kandidatury, nyní však již muž, který pochopil, že vítr vane odjinud a je pro něj prospěšnější být spojencem mladého Vladislava.¹⁰⁸

V polovině října přijel kníže na svatohavelský sněm do Prahy. Panovník zde rezignoval na svá práva ke Karlštejnu a znovu svěřil hrad do Jindřichových rukou, ovšem s výhradou, že purkrabím zde má zůstat Beneš z Weitmile.¹⁰⁹ Již druhý králův akt tak Jindřichův mocenský vliv omezil, byť v případě Karlštejna šlo o kompromis, přes který se Jindřich, byť s nepochybným rozladěním, mohl přenést, koneckonců tyto záležitosti nebyly součástí volební kapitulace. Na pořad dne však přicházely záruky,

¹⁰⁷ Ke korunovaci krále Vladislava DŁUGOSZ, *AP XII*, s. 286–287.

¹⁰⁸ Předání dolů a mincovny i nastolení Beneše z Weitmile Petr ČORNEJ, *Světla a stíny husitství*, s. 322–323. Musím oponovat tvrzení, že se Jindřich „jako dočasný zemský správce zmocnil po otcově skonu kutnohorské mincovny“, aby si zajistil splácení sumy 60 000 kop grošů zapsaných Poděbradovým synům v roce 1470. Na základě těchto údajů hovoří P. Čornej o dvouleté roztržce Jindřicha a krále Vladislava, nezmiňuje však události roku 1472, kdy Jagellonec knížeti nejen potvrdil držbu Kladska a Minsterberska, ale především bez problémů právně legalizoval jeho zábor Broumova.

¹⁰⁹ Pramenem k tomuto aktu je DŁUGOSZ, *AP XII*, s. 287. Podle P. ČORNEJE, *Světla a stíny husitství*, s. 323, je možné, že Jindřich vykonával vrchní správu nad Karlštejnem již po zjetí bratra Viktorína, ale bohužel spolehlivý pramen, který by vypovídal, zda a jak funkci spojenou s tímto klíčovým hradem kníže vykonával, nemáme.

ke kterým se v ní polský dvůr zavázal, tj. že se postará o splacení dluhů, které kvůli nákladům na obranu země vážily na majetku Poděbradových synů. Věřitelé nehodlali čekat a hlásili se o své nároky. Naděje krále Jiřího, že důchody zapsané na kutnohorských dolech a mincovně dostanou majetek jeho synů z dluhů, které byl na ně kvůli válečným výdajům nucen uvalit, se ukázala klamná. Doly a mincovnu měl Jindřich k dispozici necelý půlrok a ani v této době je nemohl využívat jen pro tyto účely. Král Vladislav sice nároky knížete Jindřicha i jeho bratrů uznával, v prvních letech své vlády jim však prostě nebyl schopen dostát. Na zisky z urbury čekaly stovky natažených rukou, finanční pomoc z Polska byla velmi omezená a brzy tento zdroj vyschl docela.¹¹⁰

Nástup mladého Jagellonce sice skýtal záruku v zápase s Matyášem Korvínem, ale pro Jindřicha, jak již bylo doloženo, znamenal i ztrátu části politického vlivu. O to, zda a v jaké míře půjde naplnit otcovu vizi (nebudou-li mít synové českými králi, nechť jsou alespoň ve státě první po panovníkovi) a zachovat alespoň části jeho státnického díla, musel v dalších letech ještě svést ne jeden zápas na politickém i vojenském kolbišti. A ještě horší střety ho měly čekat ve světě peněz a majetku.

Nástup nového krále také nezastavil urážky a pomluvy jeho kališnického předchůdce. Jindřicha se pomluvy šířené o jeho otci dotýkaly velmi bolestně. Mladý panovník mu však zde prokázal cennou službu. „*Slyšiete reči některých lidí, kteříž pravie, že by najjasnejšie knieže pan Ladislav, uherský a český král, ujec náš milý, skrze otrávenie smrt vzal a s tohoto sveta sšiel...*“ dal příkaz k otevření Ladislavovy rakve a ohledání jeho těla „*v přítomnosti mnohých pánuov i rytieřstva*“. Jindřichovi tento akt přinesl jisté zadostiučinění, lékaři konstatovali, že tělo Ladislava Pohrobka nejeví známky otravy a král jejich závěr dne 14. února 1472 potvrdil zvláštní listinou.¹¹¹

¹¹⁰ J. HÁSKOVÁ, *Die Währungs- und Münzenwicklung unter den Jagellonen in Böhmen und Mähren (1471–1526)*, Sborník Národního musea XIII, 1–2, Praha 1969, na s. 4–5 o vyplácení peněz z mincovny knížeti Jindřichovi.

¹¹¹ AČ XV, s. 256–257, č. 143. Nevíme, zda tomuto aktu byl přítomen i Jindřich či jiný příslušník poděbradského rodu. Králova listina se jen zmiňuje, že se tak stalo „*v přítomnosti mnohých pánuov i rytieřstva*“. Snad by panovník neopomněl v takovém případě uvést, že přítomna byla i knížata. Naposledy k otázce příčin Ladislavovy smrti David PAPAJÍK, *Příčina smrti českého a uherského krále Ladislava Pohrobka v roce 1457*, *Východočeské listy historické* 30/2013, s. 5–19.

JINDŘICHŮV ITINERÁŘ

1456		Uhry, v Uljakiho rodině?
1459	duben	Cheb
1462	duben–květen	Hlohov
	17. červen	Praha
	prosinec	Vídeň ?
1463	únor	Praha
1464	červen–červenec	Praha
1465	červen	Hluboká
1467	9. únor	Cheb
	červenec	Kadaň
	září	Jindřichův Hradec
	listopad–prosinec	Kladsko
1468	březen	Rakousko
	květen	u Lávy
	červen	ležení u Třebíče
1469	duben	Moravský Šternberk
	září	u Žitavy
	konec září	Opava
	listopad	Uherské Hradiště
1470	červen	Kutná Hora
	srpen	v poli u Olomouce
	říjen	Praha
	17. listopad	Litice
1471	únor–březen	Praha
	duben	Německý Brod
	květen	Kutná Hora
	červenec	Kladsko
	14. červenec	Opava
	srpen	Praha
1472	2.–9. březen	Poděbrady
	duben	Broumov
	3. červen	Kladsko
		Opava

1473	13. leden leden	Kunětická hora Kamenec Benešov
	květen	Litice
	červen	Karlštejn
	srpen	Kozlí
	10. září	Opava
1474	září	Nisa
1475	30. leden	Bytom
	1. únor	Kozlí
	červen	Kolín
	červenec	Veliš
1476		Kladsko
	srpen–září	Berlín
1477	17. červenec	Kunětická hora
	srpen	Broumov
	září	Kutná Hora
	listopad	Praha
1478	březen	Brno
	27. květen	Kladsko
	3. červen	Kladsko
1479	červen	Kladsko
	červenec–srpen	Olomouc
	srpen	Olomouc
	září	Praha
	říjen	Poděbrady
1480	17. leden	Kladsko
1481		Kunětická hora
1482		Praha
	22. listopad	Poděbrady
1483	prosinec	Kutná Hora
1484	leden	Kolín
1485	březen	Kutná Hora
	31. březen	Kladsko
1486	květen	Žďár nad Sázavou
	letnice	Pražský hrad – skládá přísahu ve sporu s Regínou
1487	březen	Náchod, Kunětická hora
	22. srpen	Praha

1488	únor	Praha
	červen	Kladsko
1489		Kladsko
1490	duben	Vratislav
	prosinec	Prostějov
1491	leden	Žďár
	17. únor	Kladsko
	4. březen	Náchod
	srpen	Kladsko
1492	přelom února a března	Praha
1493	17. leden	Kladsko
	březen	Praha
	duben	Reichenstein (Złoty Stok)
	22. červenec	Kladsko
1494	11. březen	Poděbrady
	31. říjen	Kladsko
1495	2. duben	Kladsko
	30. duben	Budín
	22. květen	Kladsko
	červen	Kladsko
	23. listopad	Kladsko
1496	únor	Kladsko
	6. duben	Kladsko
	18. srpen	Kladsko
	27.–30. září	Kladsko
	3. listopad	Kladská Bystřice
1497	leden	klášter Žďár
	28. duben	Vratislav
	červen	Nisa
	červenec–srpen	Kladsko
	29. září	Olešnice
1498	leden	Vratislav
	březen	Olešnice
	počátek června	Frankenštejn
	11. červen	Frankenštejn
	druhá polovina června	Kladsko

MINSTERBERSKO-OLEŠNIČTÍ PODĚBRADOVÉ

Jindřich I. starší
15. 5. 1448 – 24. 6. 1498
kníže minsterberský a olešnický,
hrabě kladský
oo Uršula Braniborská
1450–1508

Albrecht
2. 8. 1468 – 12. 7. 1511
kníže minsterberský
a olešnický
oo Salome Zaháňsko-
Hlohovská

Jiří I.
2. 10. 1470 – 10. 10. 1502
kníže minsterberský
a olešnický
oo Hedvika Zaháňská

Jan
23. 6.–7. 8. 1472

Markéta
25. 8. 1473 – 28. 6. 1530
oo Ernest,
kníže Anhalt-Zerbstský

Markéta
27. 12. 1501 – 26. 6. 1551
oo Jan Zajíc z Házmburka

Jáchym
16. 1. 1503 – 27. 12. 1562
maltézský převor
a braniborský biskup

Kunhuta
25. 9. 1504 – 25. 7. 1532
oo Kryštof z Boskovic

Uršula
3. 12. 1505 – 24. 1. 1539
oo Jeroným
z Bieberštejna

Anna
29. 3. 1539 – 19. 3. 1568

Salome
5. 4. 1540 – 19. 5. 1567
oo Jiří hrabě z Thumu

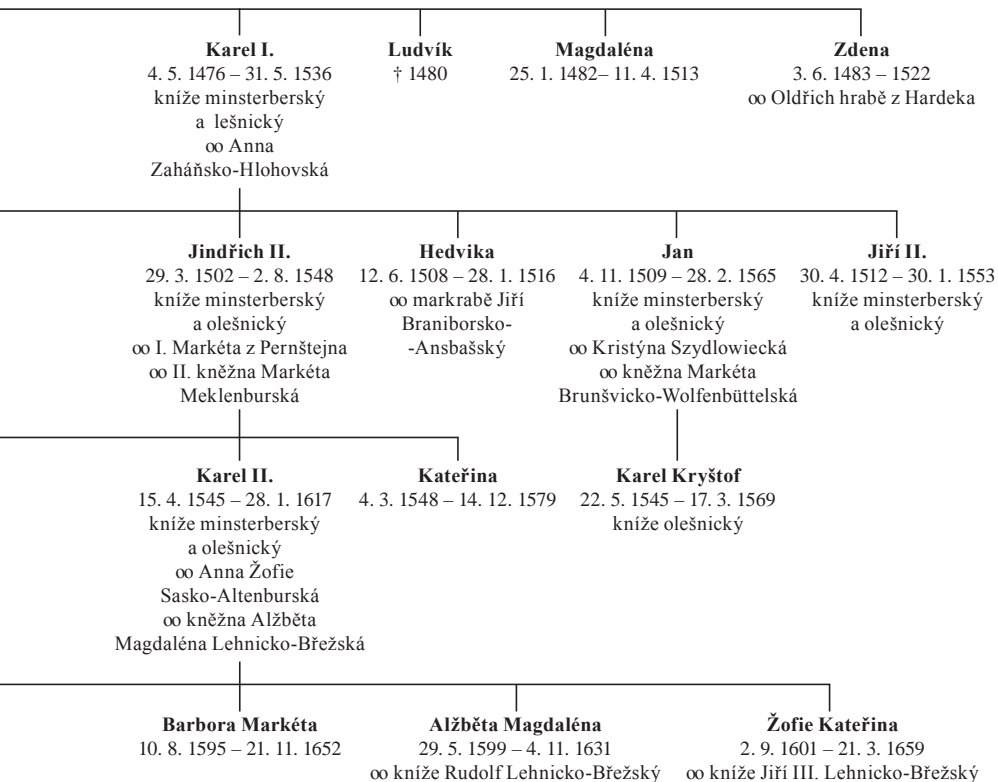
Jindřich III.
29. 4. 1542 – 10. 4. 1587
kníže minsterberský
a olešnický

Jindřich Václav starší
27. 8. 1575 – 10. 10. 1591

Jindřich Václav mladší
7. 10. 1592 – 21. 8. 1638
kníže olešnický
oo Anna Magdaléna Falcká
oo Anna Uršula Rybnická

Karel Fridrich
18. 10. 1593 – 31. 5. 1647
kníže olešnický
oo Anna Žofie Sasko-Altenburská
oo kněžna Žofie Magdaléna
Lehnicko-Břežská

Alžběta Marie
11. 5. 1625 – 17. 3. 1686
oo kníže Silvius Nimrod
Wittenberský

JMENNÝ REJSTŘÍK

- Albrecht Achilles (markrabě a pozdější kurfiřt, Jindřichův tchán) 17–20, 24, 27, 28, 30, 54, 57, 62, 73, 75, 84, 85, 89, 91–93, 97, 102–111, 119, 120, 128, 133, 148, 149, 152, 154, 155, 160, 172, 181, 227, 229, 230
- Albrecht Minsterberský, nejstarší syn knížete Jindřicha 42, 136, 138, 145, 152, 155, 159, 160, 168, 192–194, 198, 204–206, 209, 210, 212, 216, 219, 220, 228, 229, 247, 248
- Albrecht Odvážný (der Behertzte), saský vévoda, Jindřichův švagr 18, 25, 60, 64, 65, 68, 97, 114, 199, 250
- Alexandr VI., papež 199
- Ambrož Mulfer, písař kladské zemské kanceláře 138–139
- Anna Zaháňská, Jindřichova snacha 146, 178, 245
- Anna Minsterberská, Jindřichova neter 127, 141, 142, 195, 205
- Arnošt Saský 18, 97, 114
- Arnošt z Anhaltu, manžel Jindřichovy dcery Markéty 200
- Augustin Luciani 198
- Baltazar Mrzák z Miletínka 198
- Baltazar z Piscie, papežský legát 117
- Barbora Hlohovská 102, 106, 109, 112, 119, 120, 133, 172, 173
- Barbora Olešnická, snoubenka Albrechta Minsterberského 160, 168
- Beatrix Aragonská, druhá žena Matyáše Korvína 189, 225
- Beneš z Weitmile, karlístejnský purkrabí a mincmistr 47, 64, 71, 87, 113, 117, 120, 199, 210, 211
- Boček z Poděbrad, nejstarší bratr knížete Jindřicha 14, 16, 55, 56, 69, 74, 95, 100, 101, 119, 136, 155, 162, 191, 193, 194, 211, 218, 219, 226, 227, 237, 239
- Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic 199
- Ctibor Tovačovský z Cimburka 54, 65, 66, 189, 195, 199
- Erazim z Čermník 150
- Fabian Hanko 115
- Fridrich III., římský císař 17, 19, 20, 23, 24, 38, 64, 80, 93, 94, 107, 108, 128, 153
- Fridrich Braniborský, kurfiřt 18, 19, 23, 25, 30, 47, 91, 106
- Fridrich Lehnický, manžel Jindřichovy sestry Ludmily 133, 155, 162, 164, 173, 178, 180, 181
- Fridrich ze Šumburka 128, 139
- Fridrich z Bieberšteina 50
- Georg Stein 159, 160, 179–181
- Hanuš Panwitz z Regensdorfu (hejtman Kladského hrabství) 140–142, 217
- Hanuš Welfl z Varnsdorfu (zemský hejtman v Kladsku) 38, 74, 76, 77, 81, 123, 127, 139, 140, 150, 154, 158, 230, 242
- Helena Markéta z Montferatu, třetí žena knížete Viktorína 135, 136, 155, 209
- Hedvika Zaháňská, Jindřichova snacha 136, 178, 188, 248

- Hynek z Minsterberka (Jindřichův bratr) 14, 15, 23, 54, 56, 57, 60, 62–64, 68, 69, 73, 74, 79, 80, 82, 84, 88, 92, 95, 99–102, 111, 114, 115, 118, 119, 121–126, 135, 140, 155, 162–164, 168, 181, 182, 190, 194–198, 203–206, 208, 209, 211, 218, 219, 223, 226, 228
- Jakub z Dębna, polský kancléř 162
- Jakub Weiner, farář v Kladsku 143, 144
- Jan Bartošovský z Labouně, hejtman Kladského hrabství 140, 204, 208, 231
- Jan Bělík z Kornic, hejtman 162, 166, 167
- Jan Cicero, braniborský kurfiřt, Jindřichův švagr 128, 172, 212
- Jan Długosz, krakovský kanovník a kronikář 23
- Jan Filipec, varadínský biskup 111, 185, 187, 190, 199, 200, 204, 206, 212, 220, 223
- Jan Fulštejn ze Slavkova 141, 220
- Jan z Minsterberka, Jindřichův syn 79
- Jan IV. Ratibořský 158, 161, 166, 175
- Jan Tovačovský z Cimburka 108, 122, 124
- Jan II. Zaháňský, řečený Šiléný 104, 109, 112, 113, 136, 172–175, 177, 178, 185, 211–214, 249
- Jan II. z Rožmberka 26, 34, 36, 37, 44, 85, 239
- Jan IV. Roth, vratislavský biskup 174, 188, 189, 212–214, 216
- Jan ze Šelnberka 124, 199, 204
- Jan Špán z Bernštejna, hejtman Kladského hrabství 139
- Jan Trnka z Ratibořan 94, 182, 184
- Jan Zajíč z Házmburka 33, 88, 119, 126, 195
- Jan Zelený, Korvínův hejtman 173
- Jan ze Žeberka a z Plané 116, 142
- Jánoš, syn Matyáše Korvína 175, 179, 188–190, 203
- Jaroslav ze Šternberka 50, 126
- Jindřich z Hradce 126, 127, 141, 142, 195, 196, 204
- Jindřich z Michalovic 50
- Jiří z Bišofsheimu řečený Latevský 116, 138, 140, 142, 149, 217
- Jiří z Fulštejna 141
- Jiří z Chebu 139
- Jiří z Miletínka (Pardubský) 198, 199, 236
- Jiří z Poděbrad, český král 9–30, 32, 34–39, 42, 44, 45, 48, 52–57, 59–63, 68, 69, 71, 73, 75, 80–85, 89, 97, 102, 103, 108, 111, 114, 117, 125, 126, 128, 130, 150, 151, 157, 168, 179, 195, 199, 200, 218, 222–224, 226, 249
- Jiří Minsterberský, syn knížete Jindřicha 149, 152, 156, 178, 181, 183, 185, 187, 205, 206, 219, 220, 228, 247, 248, 250
- Jiřík Hlucký 127
- Jiřík Mokrovouský z Hustířan a na Malešově 231
- Jiří Štylfrýd z Ratěnic 138, 142, 143
- Jiří Vranovský 59, 60
- Johana z Rožmitálu, česká královna 12, 14, 25, 26, 60, 62–64, 66, 69, 85, 88, 97, 102, 139, 150, 152
- Jošt z Einsiedle, chebský měšťan a diplomat 24, 89, 91
- Jošt, vratislavský biskup 168
- Karel I. Minsterberský, Jindřichův syn 61, 132, 147, 151–153, 155, 178, 192, 205, 206, 210, 219, 220, 229, 234, 247–250
- Karel IV. 108, 114, 144, 245
- Karel z Ostrovice 192, 243
- Kašpar Franěk z Freistatu, písař kladské kanceláře 139, 212, 220
- Kašpar z Naumberku, komtur kladských johanitů 145
- Kateřina Saská, manželka knížete Hynka 60, 195, 197, 228
- Kateřina ze Strážnice a ze Štítar 197, 206, 228

- Kateřina Haugvicová z Biskupic 208, 209
- Kateřina Zahansk 216
- Kazimír II. Teinsk 166, 194, 216
- Kazimír IV., polsk král 22, 37, 48, 59, 65, 69, 80, 87, 95, 99, 117, 161, 186
- Kliment z Jaksonova (kancléř v Kladsku) 138, 141, 212, 220
- Konrád IX. ern Olenick 159, 166
- Konrád X. Bl Olenick 158, 160, 166, 189, 204
- Konrád Berge 146, 209
- Kryštof Nvoj ze Starchovic 190
- Kuntov z Dobřenic 244
- Lorenzo Roverella, papežsk legát 47, 67
- Ludmila z Poděbrad, Jindřichova sestra, kněžna lehnick 65, 79, 81, 91, 102, 103, 135, 155, 162, 163, 181, 212, 225
- Ludvík z Minsterberka, Jindřichův syn 120, 135, 136, 218, 219
- Ludvík Bavorsk, vdova 27
- Ludvík Jagellonsk 248, 249
- Magdaléna z Minsterberka, Jindřichova dcera 136, 250
- Marco Barbo, papežsk legát 92
- Markéta, dcera knížete Jindřicha, pozděj kněžna Anhaltsk 92, 113, 135, 136, 143, 147, 149, 152, 155, 159, 160, 187, 200, 202, 204, 217, 228, 229, 250
- Markéta, manželka saského kurfřta Fridricha 25
- Matěj Sudlička z Borovnice 191
- Matya Korvín 9, 16, 25, 39–42, 45, 47–50, 52–54, 56–59, 62–64, 66–70, 72, 75, 77, 79, 80, 85, 87, 88, 92–100, 104, 107–109, 111–113, 116–118, 121, 122, 141, 157, 158, 160–168, 171–190, 200, 203, 205, 222, 225, 227
- Michal echeric, probošt kladských augustiniánů 78, 144
- Michal Silgyi 16
- Mikula Biskupec 14
- Mikula Opolsk 161, 168, 216
- Mikula Sřřela z Rokyc 48, 50, 53
- Mikula Schönborn, opat augustiniánského kltera 81
- Mikula ze Sázavy 127
- Mikula Svitcek z Landštejna 124, 125
- Mikula Šlik 215
- Mikula Tauchan, kanovník 212, 213
- Mikula Trčka z Lípy 68, 69
- Mikula (Miklós) Ujlaki 15
- Mikula V. Krnovsk 161
- Pavel II., papež 27, 117
- Pavel Skalsk z Jenštejna 124, 134
- Pavel, probošt ratibořsk 138, 143, 144
- Pavel ervenka 139
- Petr Eschenloer, vratslavsk mstsk písař a kronikář 34, 154
- Petr z Hlavatec 95
- Petr Kaplř ze Sulevic 197
- Petr Kdulinec z Ostroměře 39, 108
- Petr Peřina 68
- Petr II., opat broumovsk 75
- Rachemberk, Jindřichův služebník 86
- Reinprecht z Wallsee 86
- Rudolf z Rdesheimu, legát a biskup vratslavsk 38, 44, 47, 52, 53, 78, 81, 82, 92, 135, 143, 154–156, 159, 163, 168
- Rudolf III., landkrabě z Klettgau 28
- Řehoř z Heimburga (Haimburka) 47, 62, 64
- Salome (Salomna) Zahansk, Jindřichova snacha 136, 178, 209, 248
- Soběslav z Miletínka 198
- Štěpán Zpolsk 117, 164
- Ujlaki viz Mikula Ujlaki
- Uršula Braniborsk 112, 114, 133, 135, 136, 138, 142, 143, 145–153, 155, 160, 174, 197, 207–209, 216–219, 227, 228, 240, 246–248

- Václav, kníže Ratibořský, též Rybnický,
řečený Pitomý 7, 94, 113, 157, 161–
164, 167, 224
- Václav IV., český král 21, 144
- Václav Hruža z Chelčic 14
- Václav z Chocně 15
- Václav Koranda 159
- Viktorín (Jindřichův bratr, kníže
minsterberský, vévoda opavský)
12, 15, 22, 25, 32, 34, 37–39, 41, 44,
47, 48, 52–54, 56, 58, 62, 64–66, 69,
71, 74, 77, 79, 80, 92, 95, 97, 99, 100,
101, 113–115, 117–119, 122, 135, 136,
149, 155, 161–166, 168, 171, 175, 176,
181, 185, 190, 191, 200, 209, 211, 219,
222, 224–226, 229
- Vilém Krušina z Lichtenburka 108
- Vilém z Pernštejna 121, 122, 124, 139,
140, 150, 155, 171, 185, 187, 190,
195, 198–200, 204–207, 220, 223,
235–237, 244, 248
- Vilém z Rýzumberka na Rábí 88
- Vilém Saský 54
- Vilém Tetour z Tetova 180, 182, 183
- Vilém Zub z Lanštejna 179, 236
- Vladislav II. Jagellonský 15, 48, 59,
61, 64–72, 76, 77, 80–113, 116–121,
124, 128, 133, 139, 140, 149, 154,
157, 158, 161–163, 167, 169, 171–173,
178, 183, 186, 188, 189, 194, 195,
199, 203–206, 211, 212, 214, 215,
217, 225, 228, 230, 234, 236, 249
- Zachař z Říčan, hejtman
na Poděbradech 208
- Zbyněk z Buchova, maršálek kladského
dvora 128, 141, 179, 185, 198, 200,
231, 235
- Zdena (Sidonia), Jindřichova dcera,
budoucí choť Oldřicha z Hardeka
12, 13, 18, 97, 135, 136, 199, 218,
219, 247, 250
- Zdeněk Kostka z Postupic 198, 231
- Zdeněk ze Šternberka 13, 19, 24, 32,
34, 37, 41, 45, 48, 53, 60, 64, 77, 88,
95, 99, 118
- Zikmund, císař a český král 26, 45,
111, 144, 148
- Zikmund Hausmann, opat kláštera
v Teplé 28

MÍSTNÍ REJSTŘÍK

- Ansbach 17, 19, 48, 104, 106, 133, 147
- Berlín 104, 110, 128, 133
- Bohdaneč 134, 179, 235, 236, 244
- Brno 34, 45, 56, 100, 111, 237
- Broumov 75–78, 108, 109, 111, 113,
116, 133, 143, 173, 233–235, 241
- Budyně (hrad) 48, 49, 126
- Cukmantl (Zlaté hory) 75, 77, 92, 163,
168, 234, 242
- Český Dub 121, 233
- Frankenštejn (Ząbkowice Śląskie) 35,
43, 44, 52, 74, 76, 81, 98, 110, 122,
131, 132, 136, 137, 140, 159, 169,
171, 182, 184–186, 190, 201, 217,
232, 234, 239, 245, 249
- Frankfurt nad Mohanem 128
- Frankfurt nad Odrou 104, 173
- Hlívce (Gleiwitz, Gliwice) 160, 231
- Hlohov (Glogau, Głogów) 112, 174,
175, 179–185, 193, 249
- Horní Stínava 142
- Hradec Králové 187
- Hradec nad Moravicí 27
- Cheb 16, 17, 19, 22, 28–30, 60, 78, 104,
106, 120, 143
- Choceň 15, 207, 233, 237, 238
- Chotěbuz 201
- Chrudim 45, 56, 60, 195
- Javor 189
- Jihlava 34, 39, 40, 45, 67, 100, 242
- Jindřichův Hradec 34, 36, 37, 44
- Kadaň 35, 36, 128
- Kamenec (Kamenz, Kamienec
Ząbkowicki) 81, 82, 131, 173, 174,
218, 242, 245
- Karlštejn 71, 89, 90
- Karpenštejn (Karpień) 172, 235
- Katzenelnbogen (hrabství) 114, 116,
225
- Kladská Bystřice 235, 241
- Kladská Nisa 43, 100, 240, 245
- Kladsko (Glatz, Kłodzko), město 19,
28, 35, 38, 42–44, 52, 69, 70, 76–84,
92, 97, 106–108, 113, 114, 118, 124,
125, 128, 130–157, 161–163, 168,
186, 188, 191–197, 200, 206, 208,
209, 211, 216, 218–220, 224, 226,
231–233, 235, 238–244, 246, 250
- Kladsko, hrabství 23, 25, 27, 32, 37,
71, 74, 76, 81, 85, 99, 100, 116, 123,
130–157, 159, 172, 177, 185, 187,
192, 193, 201, 207, 230, 232–235,
238–248, 250
- Kolín 56, 68, 81, 99–101, 124, 165,
203, 321
- Korneuburg 23
- Kozlí (Kosel, Cosel, Koźle) 81, 92, 99,
136, 143, 160, 165–167, 234, 238
- Křivoklát 87, 89, 160, 238
- Kunětická hora 42, 74, 81, 110, 126,
136–138, 151, 181, 188, 190, 198,
233, 235, 236, 238, 244
- Kutná Hora 11, 39, 45, 54–57, 59, 60,
64–66, 68, 69, 71, 81, 88, 95, 110, 119,
121–126, 163, 192, 231, 242, 243
- Landek (Landeck, Łądek-Zdrój) 146,
209, 235, 241, 248
- Libišany 190, 235

- Litice 9, 29, 52, 57, 124, 132, 137, 138, 191, 207, 225, 233, 237, 238, 240
- Mezilesí (Mittenwald, Międzilesie) 81, 116, 142, 148, 150, 208, 233–235
- Minsterberk 44, 76, 82, 92, 122, 132, 151, 163, 169–171, 177, 184, 185, 218, 232, 242–244, 247
- Minsterbersko 25, 27, 42, 43, 71, 74, 81, 98, 99, 117, 119, 137, 140, 159, 169, 171, 184–186, 190, 201, 233, 234, 238, 239, 246
- Most 86, 101, 120, 238
- Náchod 9, 97, 118, 125, 137, 138, 151, 179, 194, 207–211, 215, 225, 231, 233, 237, 238, 241
- Nisa (Nysa) 43, 50, 77, 82, 87, 92, 95, 144, 154, 163, 165, 169, 216
- Norimberk (Nürnberg) 93, 94, 114, 115, 176
- Olešnice (Oels, Oleśnica) 136, 139, 140, 151, 153, 159, 195, 204, 205, 207, 209, 211, 214, 216, 217, 219, 220, 229, 233, 234, 238, 239, 246–248, 250
- Olomouc 46, 47, 56, 113, 114, 117, 118, 157, 171, 206
- Opava 27, 52, 91, 92, 106, 122, 162, 163, 168, 175, 190, 234
- Opavský Hradec 175
- Poděbrady 12, 13, 66, 73, 74, 99, 100, 113, 119, 121, 122, 126, 138, 140, 142, 157, 192, 194, 195, 197, 204–206, 219, 234, 238
- Polná 41, 57, 59, 63, 190
- Potštejn 77, 94, 95, 206–208, 238, 239
- Praha 16, 24, 25, 37, 39, 48, 56, 57, 62–64, 68, 71, 99, 104, 108, 122, 124, 176, 197, 199, 203, 224
- Pština (Blština, Pless, Pszczyna) 106, 113, 161, 162, 164, 166, 168, 171, 175
- Radkov (Wünschellburg, Radków) 141, 233, 235, 241
- Reichenstein (Złoty Stok) 185, 192, 220, 233, 234, 242–244
- Řím 23, 111, 123, 152, 191, 199, 221
- Stínava (Steinau, Ścinawa) 210, 216
- Svidnice (Schweidnitz, Świdnica) 51, 166, 183, 189, 237
- Špilberk 34, 45, 56
- Šprotava (Sprottau, Szprotawa) 172, 182, 183
- Štokerava (Stockerau) 38, 39
- Šumperk 189
- Tomašov (Ober Thomaswalde, Tomazsów Górny) 182
- Trnava 53
- Třebíč 7, 39–41, 111
- Uherské Hradiště 45, 52, 53, 56
- Uherský Brod 32, 53
- Stary Wielislaw/Altwilmsdorf 138
- Winzig (Wińsko) 139, 205, 234
- Volov (Wihlau, Wołów) 205, 207, 209, 211, 214, 233, 234
- Vratislav (Breslau, Wrocław) 34, 38, 42, 52, 66, 78, 80, 85, 96–99, 109, 118, 136, 139, 142, 145, 151, 159, 163, 172, 176, 178, 179, 181, 183, 188, 189, 206, 213, 214, 217, 219, 223, 224, 231, 243, 246, 247
- Žamberk 207, 238, 239
- Žďár nad Sázavou (klášter) 144–146, 186, 190, 191, 212, 233
- Želazno (Eisendorf) 133, 235
- Žitava 50, 51

OBSAH

Úvod	/9
Dětství a léta dospívání	/11
Knížetem a manželem	/22
Jindřichova válečná zkouška	/32
Nejvyšším hejtmanem – krátká hra s trumfy	/59
Vytvoření vlastní mocenské základny	/73
Ve vírech české i říšské politiky	/85
Jindřichův malý svět v Kladsku	/130
Slezské plány, úspěchy i pády	/158
Hlohovská válka. Vabank	/177
Cesta ode dna	/187
Olešnický vévoda	/203
Povaha knížete Jindřicha – bratr, manžel, otec, zeť a pán	/221
Jindřichovo dominium	/233
Dědici knížete Jindřicha	/246
Jindřichův itinerář	/251
Minsterbersko-Olešničtí Poděbradové	/254
Prameny a literatura	/256
Seznam zkratk	/266
Seznam vyobrazení	/267
Jmenný rejstřík	/270
Místní rejstřík	/274

MARTIN ŠANDERA
JINDŘICH STARŠÍ
Z MINSTERBERKA
Syn husitského krále
Velký hráč s nízkými kartami

VELKÉ POSTAVY ČESKÝCH DĚJIN
svazek 21.
Edici řídí Filip Outrata

Obálku a grafickou úpravu
navrhla Michaela Blažejová
Vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
v Praze roku 2016 jako svou 1493. publikaci
Vydání první. AA 15,85. Stran 288 (text 280, bar. příl. 8)
Redakčně zpracoval Jiří Zbořil
Odpovědný redaktor Filip Outrata
Vytiskly Těšínská tiskárna, a. s.
Doporučená cena 348 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

ISBN 978-80-7429-687-1